EINDHOVENS DAGBLAD, 10 DECEMBER 2009

Jongeren zijn minder 'grenzeloos' dan wordt beweerd

door Stijn Verhagen

Leerlingen van het Sint-Joriscollege tijdens de voorbereiding op hun maatschappelijke stage.foto Kees Martens

Met jongeren is het minder slecht gesteld dan het boek 'De grenzeloze generaties' doet voorkomen. Belangrijk is dat ze, ook buiten het gezin, op de juiste wijze worden aangesproken op hun verantwoordelijkheden.

Onlangs verschenen in de media veel negatieve berichten over de opvoedingsstijl van ouders. Aanleiding daartoe was het boek 'De grenzeloze generatie', waarin wordt aangetoond dat jongeren van vandaag de dag hoofdzakelijk met zichzelf bezig zijn, nauwelijks sociaal betrokken zijn en weinig of geen remmingen kennen.

De auteurs, de sociologen Martijn Lampert en Frits Spangenberg, wijten dit vooral aan de 'tandeloze ouders', die hun kinderen te veel verwennen en te weinig richting geven.

We moeten dit probleem echter breder kijken. Tot in de jaren vijftig was opvoeding er nog op gericht kinderen voor te bereiden op de wereld van de volwassenen. Ze werden ingewijd in de normen en waarden van de oudere generatie. De bedoeling was dat zij deze normen en waarden zouden overnemen. Het voordeel was dat de meeste kinderen wisten waar ze aan toe waren. Het nadeel was dat wie afweek van het gemiddelde al snel als probleem werd gezien.

Vanaf de jaren zestig kwam hierin verandering. De emancipatiebeweging en overige democratiserings-

tendensen brachten een grotere nadruk op tolerantie en autonomie met zich mee. In de opvoeding kwam het individuele kind meer centraal te staan. Het accent kwam te liggen op zelfontplooiing, zelfstandigheid en ontwikkeling van een eigen identiteit. Net als de jaren vijftig kent ook de geïndividualiseerde samenleving schaduwkanten. In dit type samenleving kan bij burgers een zekere zelfingenomenheid ontstaan, die de sociale samenhang van de samenleving kan aantasten. Het boek 'De grenzeloze generatie' gaat over jongeren tussen de

15 en 24 jaar. Deze blijken zich minder betrokken te voelen bij de maatschappij dan jongeren van weleer. De auteurs spreken van een 'onstuitbare opmars van de eigendunk'.

In de reacties wordt steeds met de beschuldigende vinger naar de ouders van de kinderen gewezen. De manier waarop zij opvoeden zou te veel gericht zijn op 'alles kan en alles mag' en te weinig op het bieden van structuur. Mijns inziens blijft in de berichtgeving, en in mindere mate in het boek zelf, een belangrijk punt onderbelicht: de pedagogische rol van andere volwassenen dan de ouders.

Uiteraard zijn ouders de eerstverantwoordelijken bij de opvoeding. Maar het is onterecht alles op hen af te schuiven. Juist in de hedendaagse complexe samenleving hebben ook andere volwassenen een pedagogische rol, zoals docenten op school, professionals in de jeugdzorg of trainers bij de sportclub. Hun rol is veel groter en belangrijker dan doorgaans wordt aangenomen.

Pedagoog Micha de Winter constateerde in een studie dat de opvoeding niet alleen is geïndividualiseerd, maar ook geïsoleerd. Vroeger hielden pastoor, dominee, docent en wijkagent vaak een oogje in het zeil. Tegenwoordig niet meer. Docenten vervullen een (beperkte) opvoedkundige rol, maar naarmate scholen groter en anoniemer worden, schiet deze taak erbij in. Veel kinderen, aldus De Winter, geven aan behoefte te hebben aan ondersteuning van andere volwassenen dan de ouders, vooral kinderen in achterstandswijken. Zij geven aan positieve rolmodellen te missen in hun omgeving, zoals buurtbewoners die hen persoonlijk en constructief benaderen of mensen bij wie zij terecht kunnen in het buurthuis of op de voetbalclub.

Graag zou ik aan het debat over 'De grenzeloze generatie' willen toevoegen dat hedendaagse jongeren niet alleen meer sturing nodig hebben van de ouders, maar ook meer steun en een meer persoonlijke benadering, niet alleen van de ouders maar juist ook van volwassenen op bijvoorbeeld scholen en verenigingen.

Alle partijen hebben als taak bij te dragen aan een zo goed mogelijke ontwikkeling van het kind. In de wijk waar De Winter onderzoek deed is voetbalclub Zwaluwen Utrecht 1911 onlangs het project 'Verbinden door voetbal' begonnen. Als onderzoeker volg ik dit initiatief. Men wil jongeren leren respectvol met anderen om te gaan. Niet door vanaf de kansel respect te prediken, maar door hen te leren zelf het goede voorbeeld te geven. De clubs bieden bijvoorbeeld ruimte aan jongeren die voor hun opleiding een maatschappelijke stage moeten volgen. Ze zijn pupillenscheidsrechter of geven voetbaltraining aan kinderen, wat aansluit bij hun belevingswereld.

Opvallend is dat in dit project de jongeren zich meer uren willen inzetten dan voor de stage noodzakelijk is. Jongeren hebben baat bij positieve sociale contexten, juist ook buiten het gezin. Als het lukt om aan te sluiten bij de leefwereld van jongeren, lijken zij zich graag voor anderen te willen inzetten. Als het bovendien lukt jongeren écht aan te spreken op hun verantwoordelijkheid, blijkt de grenzeloze generatie zo grenzeloos nog niet te zijn.

-

Dr. Stijn Verhagen is lector Participatie en Maatschappelijke Ontwikkeling aan de Hogeschool Utrecht.